

LØSNINGSFORSLAG

Oppgave 1

$$\langle \rho \rangle = \frac{\iint \rho e^{-\alpha p^2 \beta} dx dy}{\iint e^{-\alpha p^2 \beta} dx dy} = \frac{\int_0^\infty \rho e^{-\alpha p^2 \beta} 2\pi p dp}{\int_0^\infty e^{-\alpha p^2 \beta} 2\pi p dp} = \frac{1}{\sqrt{\alpha \beta}} \frac{\int_0^\infty x^2 e^{-x^2} dx}{\int_0^\infty x e^{-x^2} dx} =$$

$$= \frac{1}{\sqrt{\alpha \beta}} \cdot \frac{\sqrt{\pi}/4}{1/2} = \underline{\underline{\frac{1}{2} \sqrt{\frac{\pi k T}{\alpha}}}}$$

Oppgave 2

- a) Fire tilstande: $\uparrow\uparrow$ energi = $-J-2h$, magn. moment $2\mu_B$
 $\uparrow\downarrow \text{og } \downarrow\uparrow$ - " = J , - " - 0
 $\downarrow\downarrow$ - " - = $-J+2h$, - " - $-2\mu_B$

Totalt magnetisk moment er middelverdien av mikrotilstandenes magnetiske moment:

$$M = \frac{2\mu_B e^{(J+2h)\beta} - 2\mu_B e^{(J-2h)\beta}}{e^{(J+2h)\beta} + 2e^{-J\beta} + e^{(J-2h)\beta}} = 2\mu_B \frac{e^{2h\beta} - e^{-2h\beta}}{e^{2h\beta} + e^{-2h\beta} + 2e^{-2J\beta}}$$

$$= 2\mu_B \frac{\sinh(2h/kT)}{\cosh(2h/kT) + e^{-2J/kT}}$$

Vi har brukt at sannsynligheten for en mikrotilstand er $e^{-H(s_1, s_2)\beta} / \sum_{s_1, s_2} e^{-H(s_1, s_2)\beta}$. En alternativ utledning bruker partisjonsfunksjonen Z og $M = \mu_B \frac{\partial}{\partial h} \ln Z$.

b) $J=0$ gir $M = 2\mu_B \frac{\sinh 2h\beta}{\cosh 2h\beta + 1} = \underline{\underline{\frac{2\mu_B \tanh \beta h}{\cosh 2h\beta + 1}}}$,

venn $\sinh 2x = 2 \sinh x \cosh x$, $\cosh 2x = 2 \cosh^2 x - 1$.

$J \rightarrow -\infty$ gir $M = 0$

$J \rightarrow +\infty$ gir $M = \underline{\underline{2\mu_B \tanh \beta h}}$

Fysiske tydning:

(2)

- (i) Når $J = -\infty$ er spinnene låst til hverandre i antiferromagnetisk kopling. De peker hver sin veg, og gir derfor $M=0$
- (ii) Når $J=0$ er spinneene ukoplet, og M blir som to ideelle paramagnetiske singel spin, hver med magnetisk moment μ_B .
- (iii) Når $J=+\infty$ er spinneene låst til hverandre med parallel innretning. M blir derfor som for ett eneste spinn i magnetfelt, med magnetisk moment $2\mu_B$.

Opgave 3

a) Av $\sum_{N=0}^{\infty} P(N) = 1$ følger $\underline{\Sigma} = \sum_{N=0}^{\infty} e^{\mu \beta N} Z(N)$

$$\begin{aligned} \langle N \rangle &= \sum_{N=0}^{\infty} N P(N) = \frac{1}{\Sigma} \sum_{N=0}^{\infty} N e^{\mu \beta N} Z(N) = \frac{1}{\Sigma} kT \frac{\partial}{\partial \mu} \sum_{N=0}^{\infty} Z(N) e^{\mu \beta N} \\ &= \frac{kT}{\Sigma} \frac{\partial \Sigma}{\partial \mu} = \underline{\underline{\frac{kT}{\Sigma} \frac{\partial}{\partial \mu} \ln \Sigma}} \end{aligned}$$

b) Systemet kan ha 0, 1, 2 partikler, ialt 4 stk topartikkeltilstander.

$$N=0 \quad Z(0) = e^{-\beta H(0,0)} = 1$$

$$N=1 \quad Z(1) = e^{-\beta H(1,0)} + e^{-\beta H(0,1)} = 2e^{-\beta \epsilon}.$$

$$N=2 \quad Z(2) = e^{-\beta H(1,1)} = e^{-2\beta \epsilon} - \beta U$$

Det gir $\underline{\Sigma} = \sum_N e^{\mu \beta N} Z(N) = \underline{\underline{1 + 2e^{(\mu-\epsilon)\beta} + e^{2(\mu-\epsilon)\beta} - \beta U}}$

$$c) \langle N \rangle = kT \frac{\partial}{\partial \mu} \ln Z = \frac{2e^{(\mu-\epsilon)\beta} + 2e^{2(\mu-\epsilon)\beta - \beta U}}{1 + 2e^{(\mu-\epsilon)\beta} + e^{2(\mu-\epsilon)\beta - \beta U}}$$

$U \gg kT \Rightarrow e^{-\beta U} \ll 1$. Til laveste orden settes $e^{-\beta U} \approx 0$:

$$\langle N \rangle = \frac{2e^{(\mu-\epsilon)\beta}}{1 + 2e^{(\mu-\epsilon)\beta}} = \frac{1}{\frac{1}{2}e^{(\epsilon-\mu)/kT} + 1}$$

For $\mu = \epsilon$ blir $\langle N \rangle = \frac{2}{3}$

[Oppgavestillerens kommentar: Dette er relevant for donor-nivåer i halvledere, Ashcroft & Mermin likn. (28.31)]

Oppgave 4

Spinn 0 partikler er bosoner, og med 2 partikler kan besettsstallene for hver tilstand (enpartikkeltilstand) være 0, 1 eller 2.

- Begge i grunntilstanden: Energi = 0, deg. grad 1
- En i grunntilstanden, en i eksitedt nivå: Energi = ϵ , og det er g distinkte muligheter.
- Begge i det eksitede nivå. Energien er 2ϵ , og antall ulike topartikkeltilstander er lik antall måter å plassere 2 identiske partikler i g bokser. Det blir g måter når de plasseres i samme boks (nivå), og $\frac{g(g-1)}{2}$ når de plasseres i ulike nivå, ialt $\frac{1}{2}g(g+1)$ måter.

(4)

Partisjonsfunksjonen blir $Z = \sum_{\text{alle 2-partikkel tilstander}} e^{-\beta E_n}$:

$$Z = 1 + g e^{-\beta \epsilon} + \frac{1}{2} g(g+1) e^{-2\beta \epsilon}$$

Den midlere energi

$$\langle E \rangle = -\frac{\partial}{\partial \beta} \ln Z = \frac{g e^{-\beta \epsilon} + g(g+1) e^{-2\beta \epsilon}}{\underbrace{1 + g e^{-\beta \epsilon} + \frac{1}{2} g(g+1) e^{-2\beta \epsilon}}, \epsilon}$$

med $\beta = 1/kT$.